

סמכות המורה וברית עם המורה

המצגת נכתבה על ידי:

טל מימון, עו"ס ילדים ונוער

www.Talmaimon.co.il

נייד: 054-2131108

מייל: contact@talmaimon.co.il

פרופ' חיים עומר – הסמכות החדשה

גורמים המחלישים את סמכות ההורים

- "היעלמות" המשפחה המורחבת ← צמצום מקורות התמיכה
- שיעור גבוה של משפחות חד הוריות ← פגיעה בהתמודדות
- "תרבות פסיכולוגית" הנוטה להאשים הורים ← בידוד ההורה
- ייעוץ יתר ← איבוד האינסטינקט ההורי
- שחיקת יתר ← פגיעה ביכולת לשליטה עצמית
- שינוי טכנולוגיים ← צמצום יכולת ההשגחה ההורית
- הורה אינו מקור הידע כבעבר ← צמצום הרלוונטיות
- שינוי משמעותי בדפוס העבודה ← צמצום הנוכחות

1969

EXPLAIN THESE BAD GRADES?

Today

EXPLAIN THESE BAD GRADES?

Problem?

גורמים המחלישים את סמכות המורים

- מגוון לקויות וקשיי תלמידים בכיתה
- מגוף ידע למתווך של ידע
- זילות במעמד ותנאי העסקת המורה
- חוסר ארצי באנשי חינוך והוראה
- הכשרה חסרה בהתמודדות עם בעיות משמעת והתנהגות
- כמות גדולה של ילדים בכיתה
- ייחוס סמכות לאישיות: יש מורים שיש להם את זה ויש...
- הורים שנעים בין תובענות ותוקפנות ובין נזקקות ואובדן דרך
- מערכת המתגוננת מפני תביעות משפטיות

ברית מורה-הורה

לאורית אימו של מיכאל

בנך מיכאל מאחר לבית הספר כמעט באופן יומיומי. הוא לא מגיב לבקשות, להערות ולנזיפות. הוא מתחצף ופוגע במורים וגם בילדים אחרים. הוא מעורב לעיתים קרובות במריבות ובקטטות. הוא לא מביא את ציוד בית הספר, לא פותח מחברות ומפריע כמעט בכל שיעור. הוא גם ניתפס מדביק מסטיק מתחת לשולחן. לטיפולך,

אתי המחנכת

לאתי המחנכת

תלמידך מיכאל מתקשה להתעורר בבוקר ואני לא מצליחה להוציאו
מהמיטה אלא לאחר מאבק ממושך. הוא לא אוכל ארוחת בוקר אלא
במקרה הטוב חוטף משהו מהמקרר בדרך החוצה. הוא לא מסדר את
הילקוט אלא לוקח תמיד אותם דברים, לא חשוב מה לומדים באותו
היום. הוא מסרב לעשות שיעורי בית. הוא מגיע הביתה תמיד שעה
ויותר לאחר סיום הלימודים, נכנס ישר לחדרו ויושב שעות מול
המחשב. הוא מדבר איתי רק כדי לדרוש כסף.
לטיפולך ,

אורית אימו של מיכאל

יחסי מורה-הורה: פעם והיום

- ממעמד רם והערכה לזילות ודה איוולואציה
- ממוסד חינוכי הסגור בפני הורים להזמנה לעבודה משותפת
- מגיבוי הורים לחשדנות ודה לגיטימציה
- ממתן כבוד לקריסת הכבוד לדמויות הסמכות (הורים ומורים)
- מאחריות התלמיד ללמידה לאחריות ההורה
- מתקשורת מילולית ופרונטלית לתקשורת כתובה ומידית

קשיים בתקשורת בין מורים והורים

- פערים בציפיות – כל צד תופס את תפקידו של האחר כמי שאמור לסייע לפתרון הקונפליקט
- שיפוטיות – כל צד מעביר ביקורת על חוסר הצלחתו של האחר במילוי תפקידו.
- חוסר שקיפות ואמון – מתוך הגנתיות וחשש מביקורת לא משתפים בשקיפות את הקושי
- תפיסה לא נכונה את התפקיד -
- פגיעות ובושה – שני הצדדים חשים זאת ולכן שניהם פגיעים במיוחד לכל רמז של פיחות ערך ולכן יגיבו בהגנתיות

השלכות של עימות בין מורה להורה

• פגיעה בסמכות המורה – מורה שמרגיש מאוים יתקשה להפעיל את

סמכותו

• פגיעה בסמכות ההורה – כשההורה לא יודע מה קורה בבית הספר

• חיזוק נטיותיו השליליות של הילד – כשההורה והמורה בעימות

גלוי, הילד מרגיש שיש בכך היתר להתנהגותו השלילית.

• פגיעה במוגנות הכיתה כולה – מורה מאוים יחשוש להציף בעיות

כדי להימנע מביקורת נוספת.

ברית מורה-הורה

ברית חינוכית המייצגת תפיסת עולם: למורים ולהורים
אינטרסים ומטרות משותפים במרחב החינוך וכדי להשיגם
ולנחול הצלחות חינוכיות עליהם לשאוף ולקיים יחסים של ברית
ביניהם: משל שלושה בסירה אחת

מטרות הברית:

* זיהוי מטרות חינוכיות משותפות.

* תכנון והפעלת תכניות חינוכיות מתאימות להשגת המטרות
המשותפות.

* לחלץ את המחנכים וההורים מבדידותם.

* להעצים ולחזק זה את זה – העצמה הדדית

צעדים פרקטיים לקידום הברית

- ליזום שיחת טלפון בתחילת השנה בעניין ניטרלי כלשהו
- הרצאות להורים בתחילת שנה – דיבור על הברית המשותפת
- ליזום קשר סביב דיווחים חיוביים (במיוחד עם תלמידים שמסתמנים כחומר מורכב שיאתגרו אותנו בהמשך)
- הימנעות מהאשמות הדדיות
- יידוע הדדי באירועים משמעותיים בחיי הילד
- שיתוף והתייעצות הדדית
- תמיכה לצורך תגובות ופעולות משותפות

צעדים פרקטיים לקידום הברית

- קביעת דרך להתעדכנות **יומית** במידת הצורך (מאפשר מרחב גם לדווח על אירועים והיבטים חיוביים שהתרחשו).
- "דיברתי עם המורה שלך ואני יודעת ש..."
- פעולות משותפות למורים ולהורים בבית הספר: הנעה לפעולות תיקון, הכרזה, התיישבות.
- נוכחות הורית בבית הספר
- נוהל השעיה נוכחת

סימולציה של פגישת מורה אחד עם שני ההורים

סיכום נקודות לשיפור

- פתיחה ישירה ללא הצגת מטרת השיחה
- התמקדות מידית בקשיים מיד בתחילת השיחה
- ביטול החוויה הסובייקטיבית של ההורה
- התמקדות בנקודות השליליות במקום בחזקות
- התייחסות לשיחה כשיחת יידוע לעומת הזדמנות לדיאלוג
- שפת גוף סגורה: שילוב ידיים והשפלת מבט
- התבצרות בעמדה ללא הקשבה להורים
- הצגת הקושי כתלונה נגד הילד
- ציפייה לשיתוף פעולה ללא בניית אמון

סיכום נקודות לשימור

- אמירה מחזקת להורים בתחילת המפגש
- התייחסות אותנטית ומווסתת לחזקות התלמיד
- הצגת מטרת השיחה ותיאום ציפיות
- הגדרת מטרה משותפת לטובת הילד
- תיאור הקושי על ידי דוגמאות ספציפיות
- הצבת גבולות בצורה ברורה, חד משמעית אך מכבדת
- שאילת שאלה פתוחה המזמינה קבלת מידע
- התייחסות מכבדת לדברי ההורים והזמנה לשיתוף פעולה
- שימוש בפרפרזה – חזרה על דברי ההורה במילים שלו
- יצירת מחויבות על ידי הצעות קונקרטיות לשת"פ

סימולציה של פגישת מורה ויועצת עם שני ההורים

סיכום נקודות לשיפור

- התמקדות בקשיים בתחילת השיחה
- תיאור העובדות בטון דיבור המבטא תסכול
- העברת מסר טעון באופן נחרץ
- העדר התייחסות ואמפתיה לחוויה הסובייקטיבית של ההורים
- יצירת אווירה טעונה ומתוחה בתחילת המפגש
- העדר הקשבה וביטול עמדת ההורים
- טון דיבור תוקפני ושיפוטי המבטא כעס ותסכול
- ציפייה לשיתוף פעולה ללא בניית אמון
- העברת מלוא האחריות להורים

סיכום נקודות לשימור

- אמירה מחזקת להורים בתחילת המפגש
- התייחסות אותנטית ומווסתת לחזקות התלמיד
- הזמנה לשיח תוך יצירת אווירה נעימה ותומכת
- העברת מסרים טעונים באופן רגיש
- הצגת קושי מתוך עמדה מבררת
- איסוף מידע על ידי שאילת שאלה פתוחה המזמינה מידע רב
- הקשבה פעילה – התייחסות והבעת עניין בדברי ההורים
- צעדים בוני אמון כתשתית ליצירת שיתוף פעולה
- שאילת שאלות המעלות את מודעות ההורים לקיום הקושי
- תיאור הקושי על בסיס עובדתי
- הצטרפות לעמדת ההורים, מתן לגיטימציה ואמפתיה למיתון התנגדויות
- הובלת ההורים על ידי הרחבת החוויה הרגשית של הילד
- הבהרת טובת התלמיד
- מתן הסבר מקצועי ומעמיק

סימולציה של פגישת מורה מקצועית ואמא כועסת

סיכום נקודות לשיפור

- טון דיבור תוקפני המבטא כעס ותסכול
- שפת גוף טעונה המבטאת התנגדות
- הצבת גבולות בצורה לא יעילה
- תגובת התנצחות: המורה מגיבה לתוקפנות האם בתוקפנות ושיפוטיות
- הכחשות לתלונות האם והתייחסות לדבריה בביטול
- העברת מסרים באופן תוקפני ("אז קודם כל...")
- העברת מלוא האחריות לתלמידה
- העדר התייחסות לחוויה הסובייקטיבית של האחר
- ביטוי חוסר מוטיבציה לשיתוף פעולה

סיכום נקודות לשימור

- הצגה עצמית
- תגובה נעימה ורגועה לביטוי התוקפנות מצד האם (תמונת מראה)
- הבעת נכונות לשיתוף פעולה ולסיוע
- סיכום דברי האחר: מספקת לדובר תחושה שהוא נשמע ומובן
- התייחסות אמפטית לרגשות ולרצונות של האחר
- הגדרת מטרה משותפת וגיוס לשיתוף פעולה
- הובלה ומיקוד בסוגיה המרכזית
- תיקוף ואישור חווייתו הסובייקטיבית של האחר
- הגדרת דרכי פעולה להמשך בירור
- העברת מסרים טעונים באופן ברור ונעים
- שאילת שאלה פתוחה – מזמינה קבלת מידע רב והבנה
- תקשורת לא מילולית נעימה ומכבדת
- הצבת גבולות ברורים באופן ענייני

הודעה לחווה (אם שהמורה נמצא איתה העימות)

שלום חווה,

חשבתי הרבה איך נוכל לשפר את שיתוף הפעולה ביננו ובכך לקדם את יוסי למצב טוב יותר – גם לימודית וגם חברתית. ברור לי אני ואת נמצאות באותה הסירה. אם נעבוד יחד נצליח להתקדם ולגבור על הקשיים. ומה שחשוב, יוסי ירגיש ויתפקד יותר טוב. מעתה ואילך אדווח לך על כל שינוי חיובי שיכול בהתנהגותו, בין היתר כי חשוב לי שתדעי שאני בעדו. אהיה גם ישירה כשהיו קשיים, אבל אעשה כל מאמץ לדווח לך בצורה שמכבדת גם אותך וגם את יוסי. אשמח אם תשתפי גם את בעלך במה שכתבתי.

בכבוד רב,

איילת המחנכת

סמכות משמעותית ועדכנית

מאפייני הסמכות המשמעותית והעדכנית

- נוכחות במקום דיסטאנס או חברות - כעוגן
- שליטה עצמית ומניעת הסלמה במקום כוחנות ורצון לשלוט על האחר
- השהיית תגובה במקום מידיות ודרישה לציות
- לגיטימציה על ידי תמיכה במקום הישענות על הסמכה
- לכידות במקום אחידות
- התמדה במקום עקביות
- מפעולה מענישה לפעולה מתקנת

תודה

על ההקשבה

טל מימון, עו"ס ילדים ונוער

www.Talmaimon.co.il

נייד: 054-2131108

מייל: contact@talmaimon.co.il

סמכות כנוכחות

[פרד ג'ונס](#)

- נוכחות של מנהלת העומדת בפתח בית הספר
- נוכחות המורה העומדת בפתח כיתה
- יצירת קשר בתחילת השנה עם הורים בנוגע לעניין ניטרלי כלשהו
- ביקורי בית
- נוכחות על ידי קביעת מקומות הישיבה
- מטלת צילצול
- נוכחות בכיתה על ידי סידור הכיתה והתנועה הנכונה בה

[חזרה](#)

הסלמה

הסלמת "קרוב" מתבססת על מספר הנחות שגויות:

- יש להגיב לכל התגרות מצד התלמיד
- יש להגיב לכך באופן מידי
- יש רק שתי אפשרויות: הפסד או ניצחון
- הצלחתי לכפות רצוני? ניצחתי. אם לא אז הפסדתי
- מי שמדבר יותר ובקול רם יותר בזמן הקונפליקט ידו על העליונה

הסלמה גורמת בעיקר ל:

- שחיקה גדולה – זמן ואנרגיה הם שני המשאבים החסרים ביותר

בכל בית ספר

- הנצחת המורה וההורה את עצמו כבלתי מסוגל

- הכנסת מימד תמידי של מאבק למערכת היחסים

- מודלינג לא מקדם עבור הילדים

מניעת הסלמה ושליטה עצמית

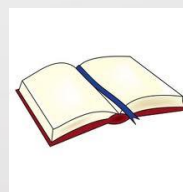
- פיתוח שליטה עצמית – שריר שניתן לחזק.
- אין ציפייה שהשליטה העצמית תהיה טוטאלית - אותנטיות
- אי אפשר לשלוט על המחשבות, רצונות והתנהגות של התלמיד - המורה יכולה לשלוט רק על עצמה (במקרה הטוב)
- מחקרים מצביעים על כך שפיתוח שליטה עצמית אצל ההורה הוא המנבא הטוב ביותר להתנהגות הילד.
- השליטה העצמית של המורה היא אמצעי לשיתוף פעולה בין המורה לתלמיד.

השחיית תגובה

- תוצאותיה של הפסיכולוגיה ההתנהגותית

- להכות בברזל כשהוא קר...

- סימניה בספר

- איך כדאי אם כך להתמודד עם הסלמה ([התחצפות](#))/

חוסר שיתוף פעולה)?

חושבים שאתם שלטתם בסיטואציה?

- מי בחר את הזמן?
- מי בחר את המקום?
- מי בחר את הקורבן?
- מי בחר את השפה?
- מי בקלות צפה את התוצאה של שימוש בשפה הזו?
- מי השתמש בשפה מלוכלכת כדי להשיג תוצאה?
- מי הסיט את השיעור מלמידה?
- מי השיג כוח ושליטה?
- מי יצא קשוח מול כולם?
- מי ברח משיעור?
- מי זה שלא מופתע עכשיו?

התמודדות עם התחצפויות

- לסמן על ידי מסר ברור וקצר ולהשהות את התגובה
- להימנע מדיאלוג
- זכרו שנדרש טיפוש אחד כדי לייצר חוצפה אך נדרשים כבר שניים כדי להפוך זאת לשיחה.
- פתח פיוך אך בלע לשונך.
- אל תעשה חצי מהעבודה עבור החוצפן

רשת ותמיכה

- התמיכה חיונית כדי לבסס את הסמכות ולתת למורים ולהורים לגיטימציה
- תמיכה מאפשרת לפעול ללא הסלמה וכוחנות
- תמיכה מרחיבה את יכולת ההשגחה
- תמיכה מגבירה את המחויבות לשליטה עצמית

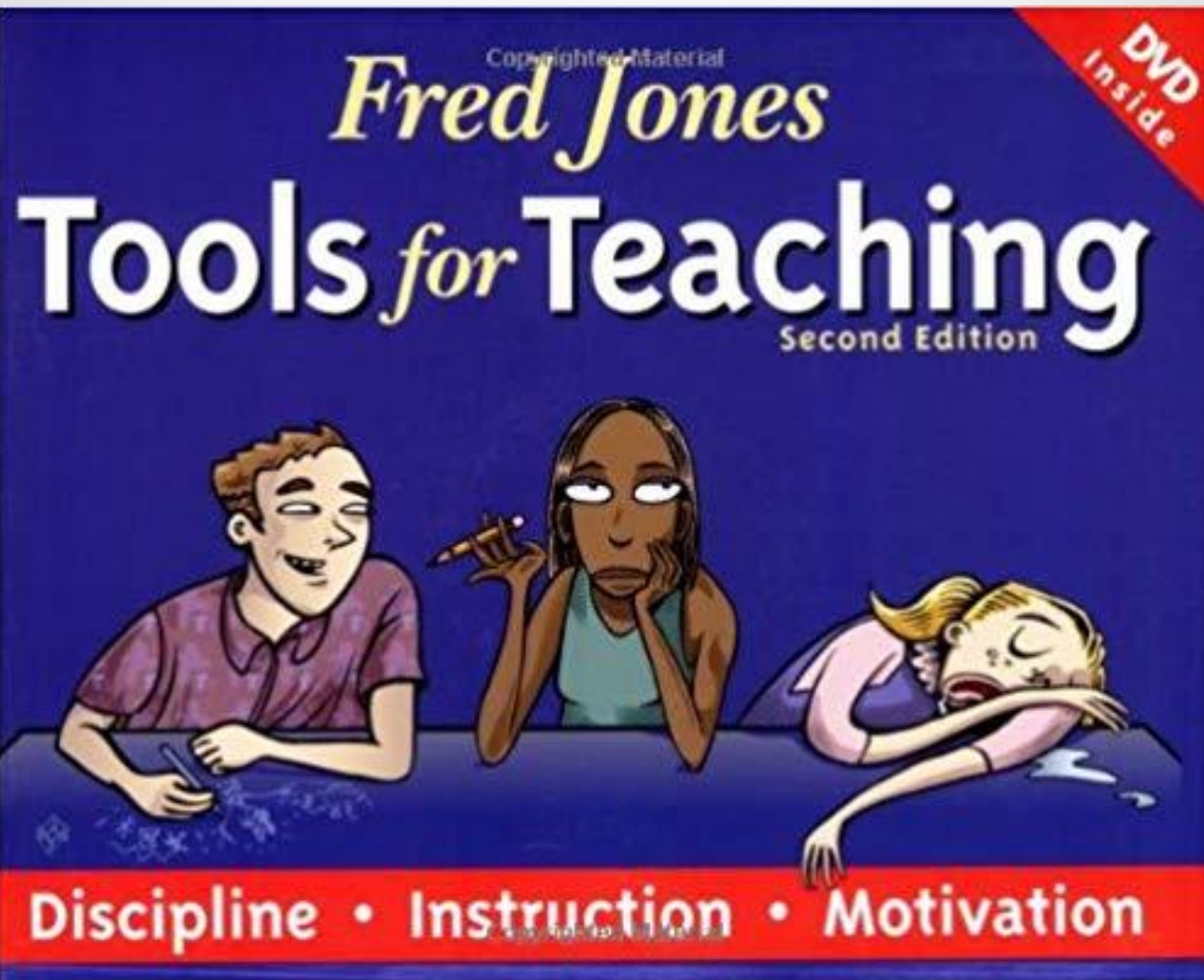
פעולות תיקון – עקרונות

- העברת מסר: המבוגרים לא עוברים לסדר היום
- כשפוגעים אפשר וצריך גם לתקן
- עונש מוטל מבחוץ והמבוגר "מוציא לפועל" בעוד פעולת תיקון המבוגר מעורב באופן מלא.
- ענישה לעיתים יוצרת התנגדות ולא מובילה להפנמת ערכים.
- פעולת תיקון מחזקת את תחושת השייכות
- לפעולת התיקון סיכוי לגעת במיתר חיובי בנפשו של הילד/נער

פעולות תיקון – עקרונות

- דמויות הסמכות מקדמות את הערכים והנורמות שחשובים להם (גם אם לעיתים באופן חד צדדי).
- בושה קונסטרוקטיבית - ההבדל הגדול והחשוב בין מבוכה להשפלה.
- פומביות - ביסוס מוגנות בקרב ילדי הכיתה בכך שלא מתייחסים רק ל"תוקפן" או "לקורבן"

תקשורת כתובה ומידית – האם זה באמת אפקטיבי? "זה נוח אבל זה גם מסוכן"

- מדוע כן - זה האמצעי הנפוץ ביותר לתקשורת בין מורים להורים: מסייע לייצר תקשורת קלה, נוחה, יעילה וחוסכת זמן. מגבירה תחושת שייכות (הורים צופים בתמונות וסרטונים).
- מדוע לא - זה אמצעי חסר פיקוח וגבולות: זמין 24/7, מטשטש את הסמכות המקצועית (נתפס כחברי [שימוש בסלנג ואימוג'י] במקום מקצועי), מאפשר [שיח חסר מעצורים ועכבות](#) ללא התבוננות בבן השיח, ניסיון לקיים שיחות ארוכות ועמוקות בפלטפורמה שאינה מיועדת ומתאימה

משפטים של מורים ביחס לוואצאפ

מתוך המאמר: "כבר לא בארבע עיניים: חוויותיהן של מורות שנפגעו מהורים באמצעות ווטסאפ" (מיכל דולב-כהן, מורן יונה כהן ואוראל אולריך, תש"פ)

"מצאתי שהכלי הזה נוח לי ביידוע ההורים. היתרון שאני שולחת הודעה למשל על הבאת ציוד מסוים לשיעור מסוים, אז כל ההורים מתגייסים וממלאים את הבקשה שלי, וכך למחרת כל התלמידים מגיעים עם הציוד הדרוש. אגב גיליתי שזה יותר אפקטיבי מדפים וחוזרים כי הילדים נוטים לאבד את הדפים או לומר שהם לא קיבלו כדי לא להיענש, אז אני כבר לא מתעסקת בגנון "לקחו", "לא קיבלתי" וכו', אלא אני מעבירה הודעה אחת שמגיעה להורים ולתלמידים וכך אני שקטה".

משפטים של מורים ביחס לוואצאפ

- "מצופה ממני כמורה לענות ולהיות זמינה כל הזמן. זה כבר דבר שמעצבן אותי כי כמו שאמרתי נכון שאני מורה, אבל חוץ מזה אני גם אימא ויש לי דברים נוספים".
- "ההורים לא מפעילים שיקול דעת לגבי שליחת ההודעות, הם יכולים לשלוח הודעה ב-6 בבוקר או ב-12 בלילה, אין דחיית סיפוקים, יש שאלה הם מייד שולחים".
- "לא ידעתי לשים את הגבול ואפשרתי להורים ליצור איתי קשר בשעות לא שעות ותמיד הייתי זמינה עבורם, ואם אני מוסיפה לעניין הגבולות גם את העובדה שהשימוש בוואטסאפ פרוץ ושיש אפשרות להתבטא איך שרוצים בלי לחשוש או לחשוב כי לא באמת רואים את האדם שעומד מולך, אז זה עלול להשפיע לרעה על ההתנהלות בדיוק כפי שחוויתי על בשרי".

משפטים של מורים ביחס לוואצאפ

- "אני חושבת שלא מכובד לנהל שיחות עומק בווטסאפ. ההורים לא חברים שלנו, גם אם הם תופסים עצמם ככאלו..."
- "הורים לפעמים מרשים לעצמם לכתוב וגם להקליט הודעות מבישות ולא לעניין... הרבה יותר נוח לכתוב דברים נוראיים כשלא רואים את מי שעומד מולך. ברגע שאתה מקליד הודעה כשאתה נמצא מול הסמארטפון לבד, אתה כותב מה שבא לך מבלי להתחשב או לחשוב פעמיים."

משפטים של מורים ביחס לוואצאפ

- בשעה שתיים בצהריים אני מקבלת הודעה בווטסאפ: "היי נמאס לי כבר מהכיתה הזאת, אני כועסת מאוד... המון מקרים אני מבינה שאת לא מטפלת ולא טיפלת בעניין ואת רק מדברת, אז אני מבינה שאת כבר לא הכתובת ואני אדע למי לפנות מחר בבוקר. אני לא סומכת עלייך, את לא עושה כלום". וואי וואי את לא מבינה בכלל איך הרגשתי. אני רתחתי, הייתי נסערת מאוד והרגשתי שיש לי תגובות פיזיות לאמרות האלו. הרגשתי שהנשימות שלי תכופות, דופק מואץ, התהלכתי בבית כמו סהרורית.
- "לדעתי צריך לחזור לתקשורת של פעם, שההורים מתקשרים אך ורק פנים אל פנים. אם האירוע לא חריג שמצריך טלפון, אני מעדיפה פגישה ובינינו לא חסרות לנו שעות שהייה שבהן אפשר לפגוש את ההורים".

משפטים של מורים ביחס לוואצאפ

- "אני בשום פנים ואופן לא מתכתבת יותר בווטסאפ, מצידי שיצחקו עליי או שיגידו שאני עתיקה אבל לא אכפת לי, את עוגמת הנפש שעברתי אני לא מוכנה לעבור פעם נוספת. ובמקום מסוים אני אחזיר לעצמי את השקט ואת השעות המוגדרות שהורים שכחו לאחרונה, אין יותר מצב שהורה מתקשר מתי שהוא רוצה, אלא על פי שעה שאני קובעת, אין יותר הודעות של מה נשמע ומה קורה כאילו אני אחת מהחברות שלהם".
- "לא הפסקתי לתקשר דרכו עם ההורים אבל כן הגבלתי את נוסח ההודעה או מטרת ההודעה".
- "לדעתי, הצבת גבולות ברורים ועמידה בהם בעת השימוש באפליקציה תאפשר שימוש יעיל ותפחית את הסיכון שעלול להיווצר בעקבות השימוש בווטסאפ לתקשורת בעיקר עם הורי התלמידים בבית הספר".

